

NUMATOMO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO VERTINIMO PAŽYMA

Projekto pavadinimas Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 20¹, 21, 22, 25, 28, 29, 35, 37, 38, 39, 46, 48, 49, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 63¹, 64 straipsnių, Įstatymo priedo pakeitimo, Įstatymo 11¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir Įstatymo papildymo 20² straipsniu įstatymo projektas (toliau – AIEĮ projektas)

Projekto rengėjas Lietuvos Respublikos energetikos ministerija

Projekto tikslas AIEĮ projektu siekiama:

- aiškiai reglamentuoti atsakomybės sąlygas ir tvarką už perdavimo tinklų plėtrą, kuri bus reikalinga elektrinėms, numatomoms įrengti Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje dalyse (toliau – jūrinė teritorija);
- palengvinti nutolusių energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių (saulės šviesos energijos modulių) įsigijimo procedūras gaminantiems vartotojams;
- reglamentuoti veiklos sąlygas atsinaujinančių išteklių energetikos bendrijoms.

Siūlomo projekto poveikio įvertinimas (teigiamos ir (ar) neigiamos pasekmės)

Poveikis atitinkamai sričiai

Sritis: elektros energetikos sektorius.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme (toliau – AIE įstatymas) (14 ir 21 str.) numatyta, kad elektrinę pastatęs ar įrengęs asmuo apmoka faktines elektrinių prijungimo prie elektros tinklų išlaidas, tarp jų išlaidas, susijusias su elektrinei prijungti būtina tinklų plėtra, nediferencijuojant, ar elektrinė įrengta sausumoje ar jūrinėje teritorijoje.

Atsižvelgiant į tai, kad kol kas elektrinės jūrinėje dalyje nėra plėtojamos, ir vadovaujantis AIE įstatymu (22 str.) tokia plėtra bus galima tik Lietuvos Respublikos Vyriausybei patvirtinus nutarimą dėl elektrinių vystymo teritorijų jūrinėje dalyje vietų bei galių, siūlomomis AIEĮ projekto nuostatomis bus reguliuojama iš esmės nauja sritis. AIEĮ projektu siekiama aiškiai nustatyti, kad už tinklų plėtrą, rekonstravimą bei optimizavimą ir susijusius projektavimo darbus bus atsakingas perdavimo sistemos operatorius ir su tuo susijusios perdavimo sistemos operatoriaus sąnaudos bus įtraukiamos į perdavimo paslaugų kainą. Šių sąnaudų dalį perdavimo sistemos operatorius turės teisę mažinti lėšomis, gautomis iš kitų šių priemonių finansavimo šaltinių. Šis pakeitimas turės teigiamą poveikį energetikai, suteiks aiškumo jūrinėje teritorijoje elektrinės numatantiems plėtoti asmenims dėl to, kad perdavimo sistema bus parengta elektrinių plėtojimui ir su tinklų plėtra susijusias išlaidas plėtotojai neturės apmokėti ir įskačiuoti į elektrinės projekto vystymo išlaidas. AIEĮ projekte numatyti pakeitimai turės ilgalaikį tiesioginį poveikį elektros energijos vartotojų kainai, kadangi visas arba dalį su tinklų plėtra susijusių išlaidų apmokės vartotojai per viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kainą

(toliau – VIAP). AIEĮ projekte numatytiems pakeitimams įgyvendinti perdavimo sistemos operatorius turės skirti finansavimą bei žmogiškuosius išteklius visam tinklų plėtros procesui valdyti ir administruoti.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos statybos įstatyme (toliau – Statybos įstatymas) (2 straipsnio 84 punktą) ir Statybos techniniame reglamente STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. D1-713 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“ patvirtinimo“ (toliau – STR), (VI skyriaus antro skirsnio 3 lentelė) numatyta, kad saulės šviesos energijos elektrinės, saulės šilumos energijos kolektoriai, kurių galingumas siekia iki arba yra lygus 30 kW, yra priskiriami II grupės nesudėtingųjų statinių (inžinerinių statinių) kategorijai. Tuo atveju, jeigu saulės elektrinės galingumas siektų iki 5 MW galios, tokia elektrinė, vadovaujantis STR būtų laikoma neypatinguoju statiniu. Jeigu saulės elektrinės galingumas būtų 5 MW ir (ar) didesnės galios, tokia elektrinė būtų laikoma ypatinguoju statiniu (STR V skyriaus antro skirsnio 1 lentelė).

Vadovaujantis nurodytomis STR ir Statybos įstatymo 2 straipsnio 84 punkto nuostatomis, laikytina, kad bet kokios galios saulės elektrinė yra laikoma nekilnojamuoju daiktu. Tai reiškia, kad elektros energiją gaminančio vartotojo saulės elektrinės dalies pirkimo pardavimo sutarčiai būtų taikoma notarinė sandorio forma (pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.74 straipsnio 1 dalies 1 punktą). AIEĮ projektu siekiama nustatyti, kad saulės elektrinėje gaminantiems vartotojams priklausantys energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginiai (saulės šviesos energijos moduliai) yra kilnojamieji daiktai.

Priimti pakeitimai padės tinkamai įgyvendinti ir pasiekti Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintoje Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje (patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. XIII-1288) tikslą - atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) srityje – didinti vartojamos elektros energijos iš AEI dalį, daug dėmesio skiriant decentralizuotos elektros energijos, pagamintos iš AEI, gamybai ir palaipsniui didinti elektros energijos vartotojų, galinčių pasigaminti elektros energiją savo reikmėms, skaičių - iki 2020 metų sukūrus palankią investicijų aplinką, turėti ne mažiau kaip 34 tūkst. elektros energijos vartotojų, naudojančių gaminančio vartotojo schemą.

Šiuo metu AIE įstatymo 201 straipsnyje reglamentuota gaminančių vartotojų veiklos plėtra, suteikianti galimybę pavieniams vartotojams gaminti elektros energiją jiems priklausantiems elektros energijos įrenginiuose ir ją vartoti savo reikmėms ir ūkio poreikiams. Dabartinė sistema nesuteikia galimybės bendruomeninei elektros energijos gamybai ir naudojimui. AIEĮ projektu reglamentavus atsinaujinančių išteklių energetikos bendrijos veiklą, būtų sukurtos sąlygos vietos bendruomenėms, daugiabučių namų bendrijoms, sodų bendrijoms, ar kitiems, bendrus interesus turintiems asmenims, bendrai įrengti energijos gamybos įrenginiuose ir juose gaminti elektros energiją, ją vartojant savo reikmėms, arba parduodant kitiems vartotojams. Tokie projektai būtų didesni, todėl jų įgyvendinimas būtų pigesnis, jie skatintų bendruomeniškumą, prisidėtų prie klimato kaitos mažinimo bei teiktų naudą atsinaujinančių išteklių energijos bendrijos dalyviams. Taip pat šios sistemos

įteisinimas prisidėtų prie AEI plėtros ir valstybinių tikslų, siekiant 45 proc. AEI tikslo 2030 metais.

**Poveikis
valstybės
finansams**

Papildomų biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų AIEI projekto įgyvendinimas nepareikalaus.

**Poveikis
administracinei
naštai**

AIEI projekte nenustatomi informaciniai įpareigojimai.

**Poveikis
ekonomikai**

AIEI projekte numatyti pakeitimai turės ilgalaikį tiesioginį poveikį elektros energijos vartotojų kainai, kadangi visas arba dalį su tinklų plėtra susijusių išlaidų apmokės vartotojai per VIAP.

Numatyti pakeitimai turės teigiamą poveikį verslo sąlygoms, kadangi už tinklų plėtrą bus atsakingas perdavimo sistemos operatorius ir asmenims, numatantiems vystyti elektrines jūrinėje teritorijoje nereikės patirti su tuo susijusių išlaidų. Bus užtikrinta subalansuota tinklų plėtra, t.y. esant atskiriems skirtingų galių elektrinių vystytojams nesusidarys situacija, kad atskiri vystytojai pasirenka skirtingas prisijungimo prie elektros tinklų vietas bei atitinkamai skirtingai plėtoja tinklus. Įvertinant tai, kad be paramos elektrinių projektų vystymas jūrinėje teritorijoje kol kas dar nėra ekonomiškai patrauklus, būtina nustatyti palankesnes sąlygas elektrinių prijungimui, tokiu būdu sumažinant paramos poreikio dydį.

AIEI projekte numatyti pakeitimai dėl saulės elektrinėje gaminantiems vartotojams priklausančių energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių (saulės šviesos energijos modulių) pripažinimo kilnojamaisiais daiktais, sąlygos greitesnės nutolusių energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių (saulės šviesos energijos modulių) įsigijimo procedūros, kurios planuojama priklausomai nuo aplinkybių sutrumpės 1–3 savaitėmis. Šie pakeitimai taip pat leistų gaminantiems vartotojams sutaupyti lėšas, kurios būtų patirtos notarinio sandorio sudarymui. Įvertinus šiuo metu galiojančius įkainius ir būtinus atlikti energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių (saulės šviesos energijos modulių) įsigijimo procedūras, atsisakius notarinio sandorio sudarymo, vienas gaminantis vartotojas vidutiniškai sutaupytų apie 100 Eur.

AEI projekte numatyti pakeitimai dėl atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų turės teigiamą poveikį ekonomikai, kadangi tai skatins naujų projektų kūrimą, kas prisidės prie konkrečios bendruomenės, kuriančios atsinaujinančių išteklių energijos bendriją, ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės gerovės.

Kita svarbi informacija

AIE įstatymo pakeitimai, susiję su tinklų plėtra, reikalinga jūrinėje teritorijoje numatomų įrengti elektrinių prijungimui, bei susijusių išlaidų padengimu paremti kitų šalių taikoma praktika (Danija, Švedija, Vokietija, Nyderlandai).

Informacija apie asmenį ir instituciją, atsakingą už poveikio vertinimą

Vardas ir pavardė	Jevgenija Jankevič, Lina Sveklaite
Pareigos	Klimato kaitos valdymo grupės vyr. specialistė Klimato kaitos valdymo grupės patarėja
Institucija (padalinys)	Energetikos ministerija
Telefono numeris ir elektroninio pašto adresas	(8 5) 203 4667, papild. 6, el. p. jevgenija.jankevic@enmin.lt (8 5) 203 4667, papild. 2, el. p. lina.sveklaite@enmin.lt